

Аудитті ұйымдастыру және жүргізу тәртібі.

Алдыңғы дәріс бойынша

Өз білімін тексеру сұрақтары

1.Аудиторлық дәлелдеулер дегенді қалай түсінесіз?

2.Аудиторлық дәлелдеулер алудың негізгі көздерін атаңыз.

3.Аудиторлық процедуралардың анықтамасын беріңіз.

1-сұрақ **Аудиторлық** **дәлеледеулер** **дегеніміз—аудиторлық** **қорытынды** **жасауға**
негіз болатын аудитордың қорытынды пікірлерін тұжырымдау процессінде
пайдалануға алатын ақпараттары. Аудиторлық дәлелдеулерге қаржылық қорытынды есепті құруға негіз болған және басқа көздерден алынған ақпараттарды растайтын бастапқы құжаттар мен есеп регистрлері жатқызылады.

2-сұрақ жауабы

Дәлелдеулер алудың негізгі көзі клиент әкімшілігінен, үшінші жақтан алынған, сонымен бірге аудитор өзі алған мәліметтер болуы мүмкін. Клиент әкімшілігі дайындаған мәліметтерге төмендегі ақпарат көздерін жатқызуға болады:

- бастапқы құжаттар, статистикалық қорытынды есеп, жарғылық құжаттар, қаржылық қорытынды есеп, есеп регистрлері;
- талдау нәтижелері, ауызша сұхбат, салыстырулар, түгелдеу нәтижелері, басшылыққа жолдау жіберу.

3- Сұрақ жауабы

- **Аудиторлық процедуралар** деп— аудит өткізу кезінде дәлелдеулер жинау әдістерінің жиынтығын айтады.

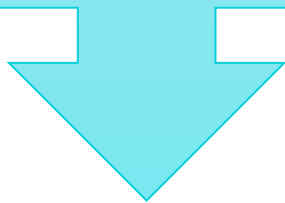
бақылау (зерттеу), растау, сұрау беру, түгелдеу жүргізу (активтерді тексеру), құжаттарды тексеру (талдау), қайта есептеу, сканерлеу, тексеру, арнайы тексеру және талдамалық процедуралар

Дәріс сұрақтары:

- 1 Аудиторлық тексеру жүргізудегі іріктеу (таңдау) әдісі;
- 2 Аудитті жүргізу кезеңдері. Аудитті жоспарлау процесі;
- 3 Аудиттің қорытынды кезеңдеріндегі аудитордың жұмысы. Аудиторлық есеп (қорытынды).

Іріктеу аудиттің барлық саласы үшін қажет болып табылмайды, бірақ оны біртекті операциялардың санының көптігі байқалатын салаларда өткізу орынды. Толық тексеру ерекше мақсатқа қол жеткізуді міндетті түрде қамтамасыз ете алмайды.

Мысалы, сатып-өткізілген тауар үшін барлық шот-фактураларды тексеру барлық сатып-өткізудің есепке алынғандығын куәландырмайды (яғни, ол толықтыққа дәлел ретінде қызмет ете алмайды) және қатенің бар екендігін ескерте алмайды.

Счет-фактура № 0000000021 от 16.01.16 (1)

Поставщик: ТОО "Жас-Оркен" (2)
РНН и его адрес: РНН: 600200072066, Адрес: 050030 Алматы ул. Суюнбая 284, свидетельство о постановке на учет по НДС: Серия 60001 № 0024831 от 29.09.10 (2a)
Расчетный счет поставщика: 806467385 в Аф АО БТА БАНК, г.Алматы, БИК АВКЗКЗКХ (26)
Договор (контракт) на поставку товаров (работ, услуг): Договор 351/юр от 15.11.2007г. (3)
Условия оплаты по договору (контракту): безналичный расчет (4)
Пункт назначения поставляемых товаров (работ, услуг): (5)
<i>государство, регион, область, город, район</i>
Поставка товаров (работ,услуг) осуществлена по доверенности: Без доверенности (5)
Способ отправления: (6)
Товарно-транспортная накладная: (7)
Грузоотправитель: (8)
<i>(РНН, наименование и адрес)</i>
Грузополучатель: (9)
<i>(РНН, наименование и адрес)</i>
Покупатель: ТОО Цунами (10)
РНН и адрес покупателя: РНН: 600700119295, (10a)
Расчетный счет покупателя: в , , БИК (106)

№	Наименование товаров (работ, услуг)	Ед. изм.	Кол-во (объем)	Цена тенге	Стоимость товаров (работ, услуг) без НДС	НДС		Всего стоимость реализации	Акциз	
						Ставка	Сумма		Ставка	Сумма
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			МП							
	Аренда складского помещения	шт	1	139 821,43	139 821,43	12%	16 778,57	156 600,00		
Всего по счету:					139 821,43		16 778,57	156 600,00		

Руководитель организации Дисюков М. Т.

(Ф.И.О., подпись)

Главный бухгалтер организации Кайпбаева Ж. Х.

(Ф.И.О., подпись)

ВЫДАЛ (ответственное лицо поставщика)

(должность)

ФаридаМуратовна

(Ф.И.О., подпись)

Примечание: Без печати не действительно. Оригинал (первый экземпляр) - покупателю. Копия (второй экземпляр) - поставщику.

•Іріктеу төмендегі жағдайларда тиімсіз (қолайсыз) болып табылады:

•қандай-да бір саланың барлық операциялары маңызды болып табылса

•аудит сферасы (саласы) бір типті баптардан тұрмаса, яғни, мәліметтердің біртекті жиынтығы болмаған жағдайда

•мәліметтер “сезімтал” бапқа жатқызылуы мүмкін болса

•дұрыс таңдаулар (іріктеулер) жасауға аздық еткен жағдайда

Іріктеу тәуекелдігі - Іріктеу кезінде мәліметтер жиынтығының барлық баптарын аудитор тексермейтін болғандықтан, ол мәліметтердің барлық жиынтығын зерттеу нәтижесінде жасалуы мүмкін қорытындыдан айырмашылығы бар қорытынды жасау тәуекелдігі болады.

Статистикалық іріктеу

- мәліметтер жиынтығы бойынша таңдау жасау үшін ықтималдық теориясы сияқты математикалық процедуралар қолданылады.

Статистикалық емес іріктеу

- негізгі әдіс аудитордың пікірі болып табылады. Фирманың тәжірибесінде статистикалық және статистикалық емес іріктеулер құрамдастырыла пайдаланылады.

бу күргі
дүң

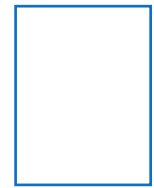
дүңгізг
сеу
ұл ең
жері:

де
рі

ің
ла
д
е
р
д
у
а

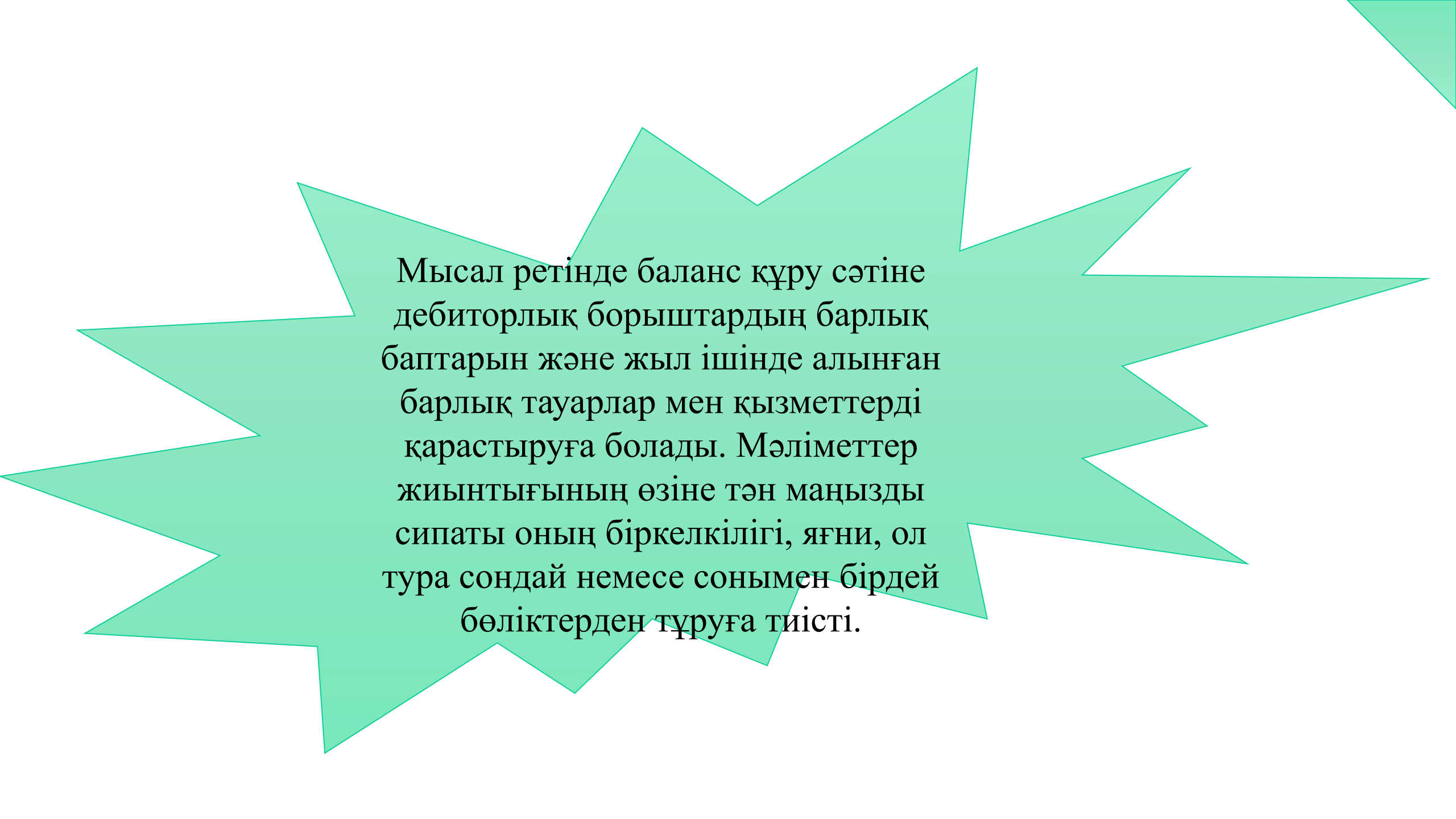

а
ғ

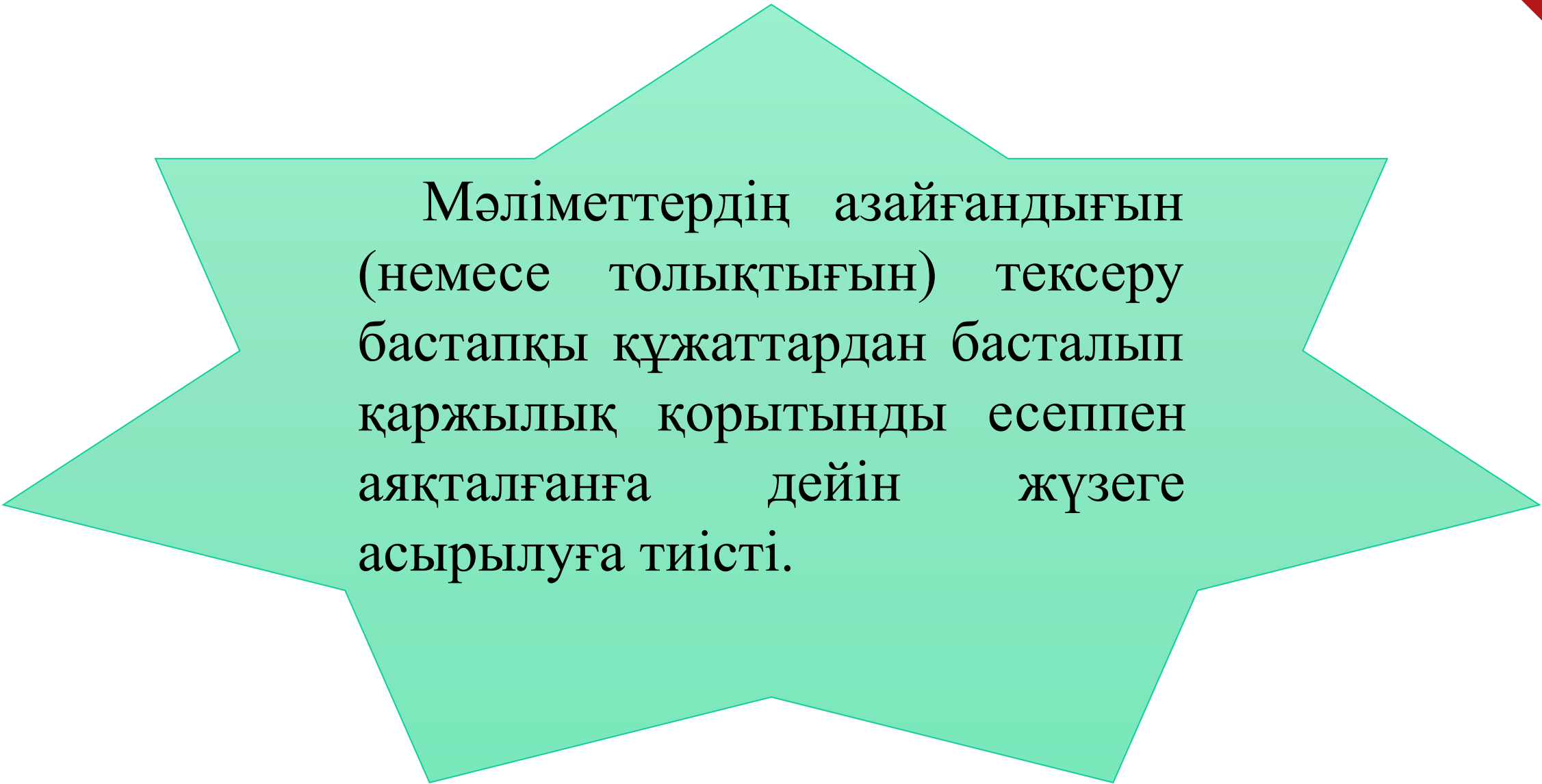

Іріктеуді жоспарлау

Аудиторлық іріктеудің көлемі мен құрылымын жоспарлау кезінде аудиторлар аудиттің ерекше мақсатын, үлгілер алынатын мәліметтер жиынтығын, олардың көлемі мен алу әдістерін назарға алуға тиісті.

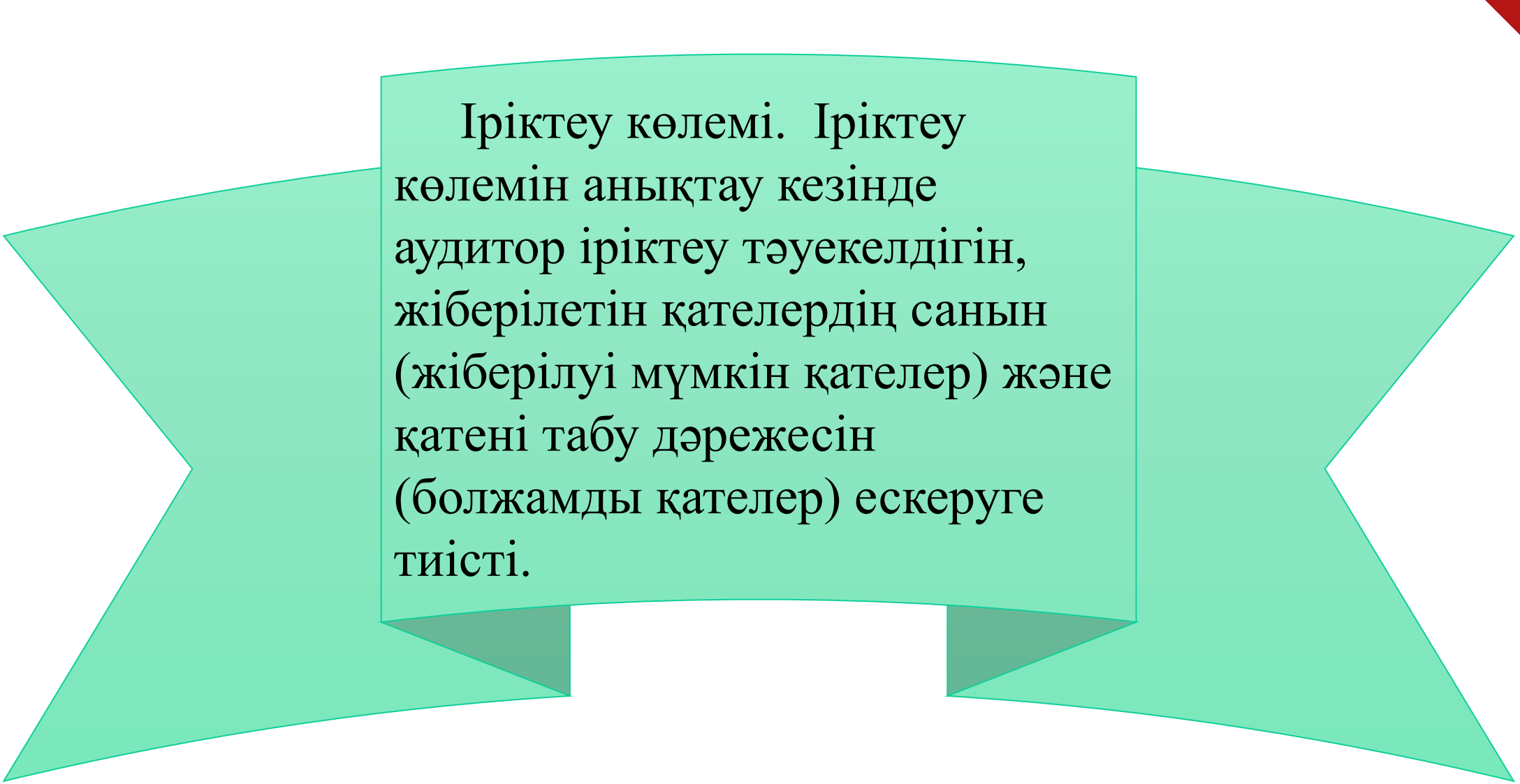
Мысал ретінде баланс құру сәтіне дебиторлық борыштардың барлық баптарын және жыл ішінде алынған барлық тауарлар мен қызметтерді қарастыруға болады. Мәліметтер жиынтығының өзіне тән маңызды сипаты оның біркелкілігі, яғни, ол тура сондай немесе сонымен бірдей бөліктерден тұруға тиісті.

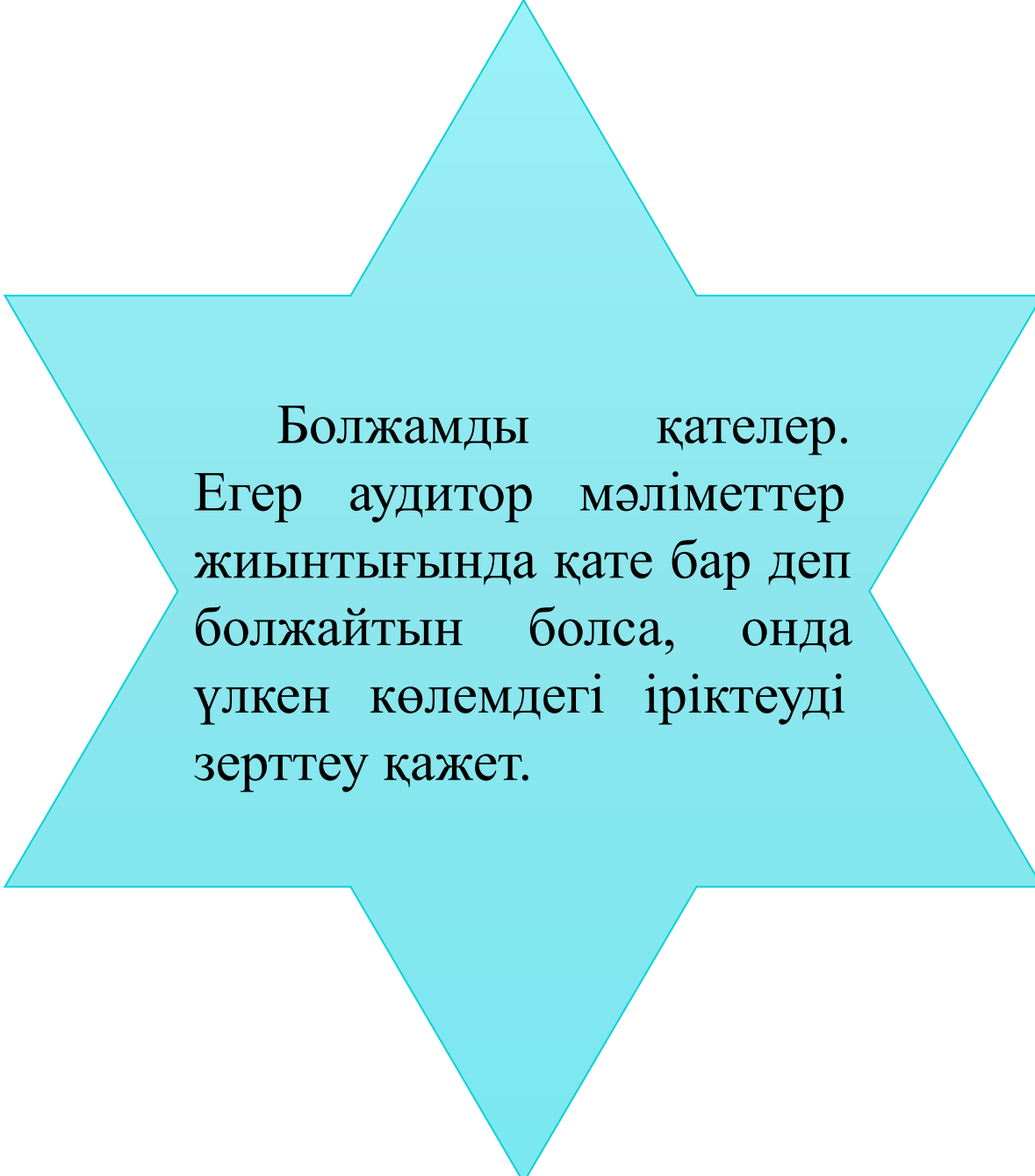
Мәліметтердің азайғандығын
(немесе толықтығын) тексеру
бастапқы құжаттардан басталып
қаржылық қорытынды есеппен
аяқталғанға дейін жүзеге
асырылуға тиісті.

- Стратификация—жиынтықты әрқайсысы ұқсас сипаттарымен (жиі кездесетін ақшалай құн) іріктеу бірліктерінің тобы болып есептелінетін кіші жиынтықтарға бөлу процесі.

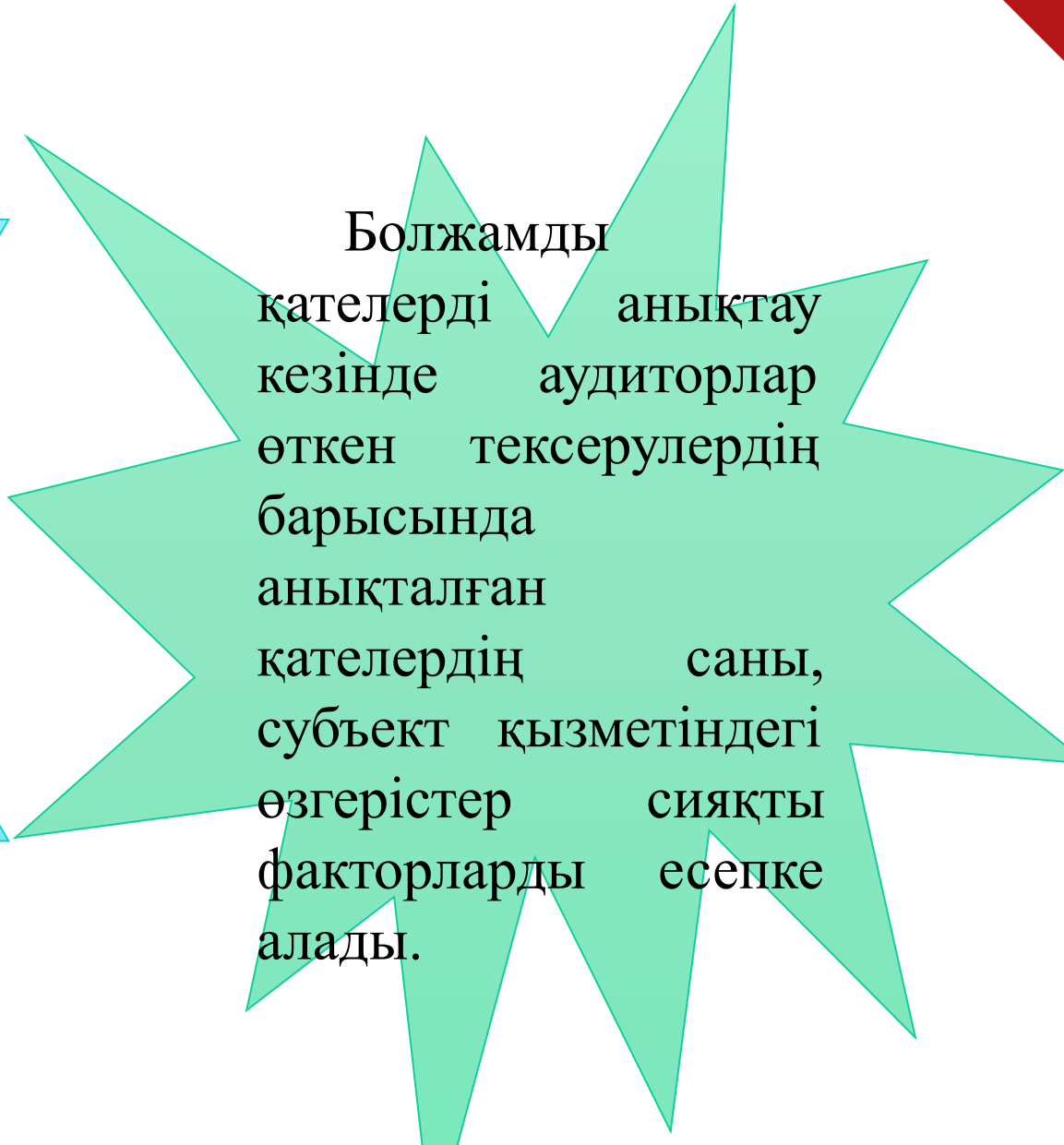
- Егер аудитор көтеріп жіберу фактісін анықтау мақсатын көздесе және өте ірі қателер жекелеген ірі баптарда жіберілуі мүмкін деп есептесе, онда құн бойынша стратификация өткізуіне болады.

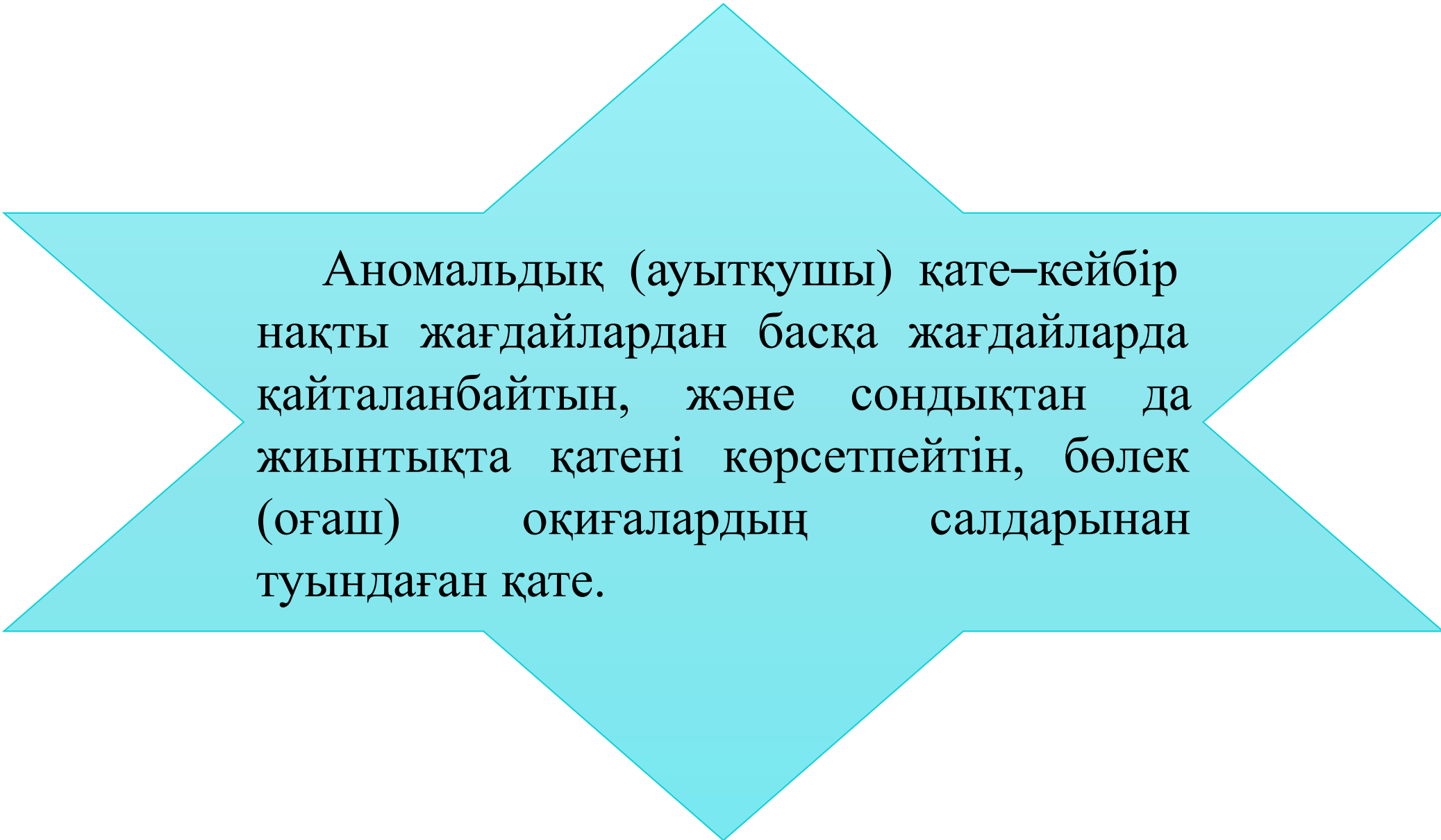
Іріктеу көлемі. Іріктеу көлемін анықтау кезінде аудитор іріктеу тәуекелдігін, жіберілетін қателердің санын (жіберілуі мүмкін қателер) және қатені табу дәрежесін (болжамды қателер) ескеруге тиісті.

Болжамды қателер.
Егер аудитор мәліметтер
жиынтығында қате бар деп
болжайтын болса, онда
үлкен көлемдегі іріктеуді
зерттеу қажет.

Болжамды
қателерді анықтау
кезінде аудиторлар
өткен тексерулердің
барысында
анықталған
қателердің саны,
субъект қызметіндегі
өзгерістер сияқты
факторларды есепке
алады.

Аномальдық (ауытқушы) қате–кейбір нақты жағдайлардан басқа жағдайларда қайталанбайтын, және сондықтан да жиынтықта қатені көрсетпейтін, бөлек (оғаш) оқиғалардың салдарынан туындаған қате.

•Іріктеу үлгілерін таңдап алу

- Аудиторлар баптардың үлгілерін олар мәліметтердің барлық жиынтығын көрнекті түрде көрсететіндей етіп іріктеп алуға тиісті.
- Іріктеудің негізінде дұрыс қорытынды жасау үшін мәліметтер жиынтығына тән болып табылатын үлгілерді таңдап алу қажет.

ірік
ін
(ө
з
бе
ті
ме
н)
та

мәліметтердің барлық жиынтығын жалпы түрде көрсетеді

ШОТТЫҢ
қалдығындағы әрбір баптың жалпы кумулятивтік ақшалай құны анықталады

Жүйелі таңдап алу

Блок бойынша таңдап алу

барлық уақытта орынды бола бермейді.

мәліметтер жиынтығының көлемін іріктеудің көлеміне бөлу арқылы іріктеудің бірыңғай интервалын анықтайды

-
- Іріктеу үлгілерін бағалау
 - Іріктеудің әрбір бабы бойынша аудиторлық процедура өткізгеннен кейін аудитор:
 - іріктеу тәуекелдігіне қайта бағалау жасауға тиісті
 - үлгіден табылған қателерді талдауға тиісті

Өз білімін тексеру сұрақтары

1. Қандай жағдайда аудиторлық тексеру жүргізуде іріктеу қолданылады?
2. Аудитте іріктеудің қандай түрлері пайдаланылады?
3. Іріктеу үлгілерін таңдап алу?

Аудиторлық іріктеу 530 ХАС шот қалдықтары немесе операция сыныптары шеңберіндегі 100% қатынаста аудиторлық процедураларды қолдану ретінде анықталынады.

Іріктеп тексеру әдістері

Статистикалық

Статистикалық емес

жиынтық бір жылда жүргізілген операция құжаттарының жалпы көлемі

Сериялық таңдау әдісі

Таңдап алынатын жиынтық:

- кездейсоқ әдіс;
- жүйелік әдіс.

Негізгі массив әдісі

Тәуекел бойынша шешімдер әдісі

2-сұрақ Аудитті жүргізу кезеңдері. Аудитті жоспарлау процесі.

Аудитор бұл жағдайда қандай дәлелдерді, қандай әдістер көмегімен жинауға болатынын анықтайды.

Қаржылық есеп беруге аудит жүргізу масштабын анықтау кезінде үш негізгі кезенді бөліп көрсетуге болады.

1-кезең. Аудиттық процедураларды жоспарлау және даярлау

2-кезең. Қаржылық есеп беру элементтерін тексеру

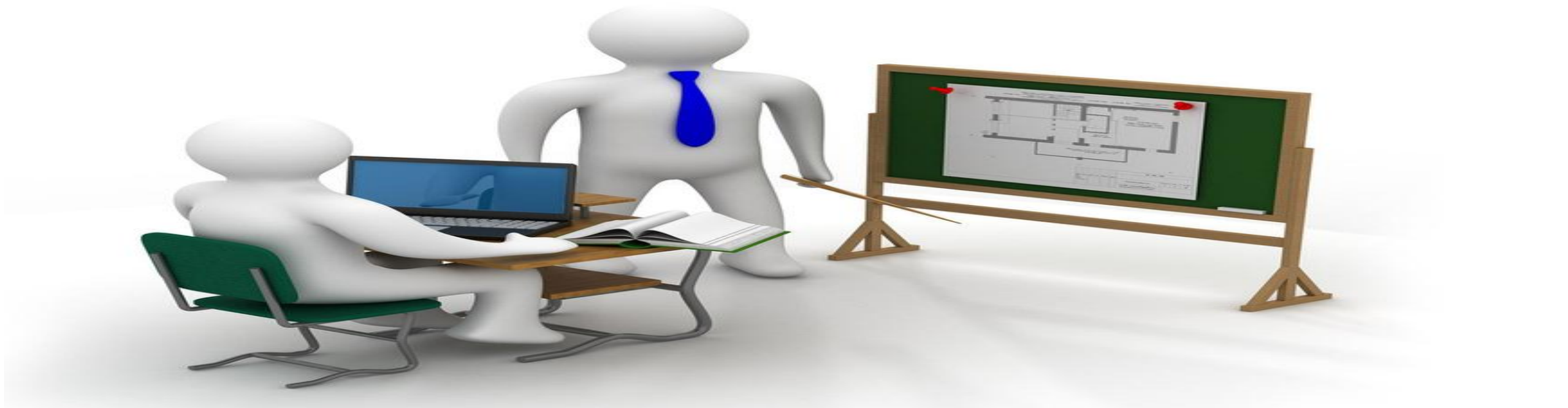
3-кезең. Пікірді қалыптастыру және тұжырымдаманы құру

-
- Аудиторлар әр тексеру үшін мақсаты төмендегідей болатын жоспар құруы керек:
 - Аудитті жүргізу сапасын қамтамасыз ету
 - Тексеруді жүргізу шығындарын бағалау
 - Аудиторлық процедуралардың қажетті көлемін анықтау

Аудит жоспарын құру аудиті жүргізудің жалпы принциптеріне, сонымен бірге келесідей принциптерге сәйкес іске асырылады:

- Жоспарлаудың кешенділігі;
- Жоспарлаудың үздіксіздігі;
- Жоспарлаудың оңтайлығы.

Аудитті жоспарлау кезеңдері:

- Алдын ала жоспарлау
- Клиент туралы жалпы ақпаратты жинау
- Маңыздылық пен аудиторлық тәуекелдікті бағалау
- Ішкі бақылау жүйесін бағалау
- Аудиттің жалпы жоспарын мен бағдарламасын даярлау.

Алдын ала жоспарлау кезеңі аудитор жұмысының төмендегі кезеңдерін қамтиды:

- Клиентті таңдау және аудитті орындау туралы шешім қабылдау;
- Аудитті орындау үшін персонал таңдау;
- Жұмыс жағдайларын келісу;
- Аудитті жүргізу жөнінде клиентпен шартқа отыру.

Жаңа клиенттерді таңдау жөніндегі фирма саясаты келесідей элементтерді қамтиды:

- Көзделген клиент беделін, оның қаржылық жағдайының нақтылығын және оның алдыңғы аудиторлық фирмамен өзара қатынастарын бағалау;
- Аудиторлық фирманың мүмкін болатын клиентке қатынасының тәуелсіздігін бағалау.

Жоспарлау – бұл кез келген тексеруді жүргізу процесінде қайталанылатын аудиторлық шаралар тізімдерін жай механикалық құру емес. Әр клиент жеке тұлға және бұны жоспарлау кезінде есте ұстау қажет.

Аудиторлар өз жұмысын тексерілетін ұйыммен танысудан бастауы керек. Бұл үшін құрылтайшылар құжаттарын, қызмет түрлерін және олардың лицензияларын, есеп саясатын және т.б. зерттеу қажет.

Ұйым басшылығы мен мамандармен әңгімелесіп, қаржылық есеп берумен, оның негізгі көрсеткіштерімен танысу қажет. Бұл клиент қызметінің масштабын анықтау үшін керек.

Ұйымды алдын ала зерттеу нәтижесінде ғана алдағы жұмыс көлемінің шамасын және еңбек сыйымдылығын, сонымен қатар аудит ұзақтылығын анықтауға болады. Жұмыс көлемі, оның қиындылығы мен ұзақтығына байланысты аудит құны анықталады.

Өз білімін тексеру сұрақтары

1. Қаржылық есеп беру аудитін жүргізу кезеңдерін атаңыз.
2. Аудитті жоспарлау мақсаттары мен принциптерін атаңыз.
3. Аудитті жоспарлау кезеңдерін атаңыз.
4. Жаңа клиенттерді жинауға қатысты аудиторлық фирма саясаты қандай?

Жоспарлау – бұл аудитті тиімді орындауға және бір мезгілде елеулі кезеңдердің байқалмай қалу қаупін төмендетуге мүмкіндік беретін үдеріс.

Аудиторлық тексеру жоспары.

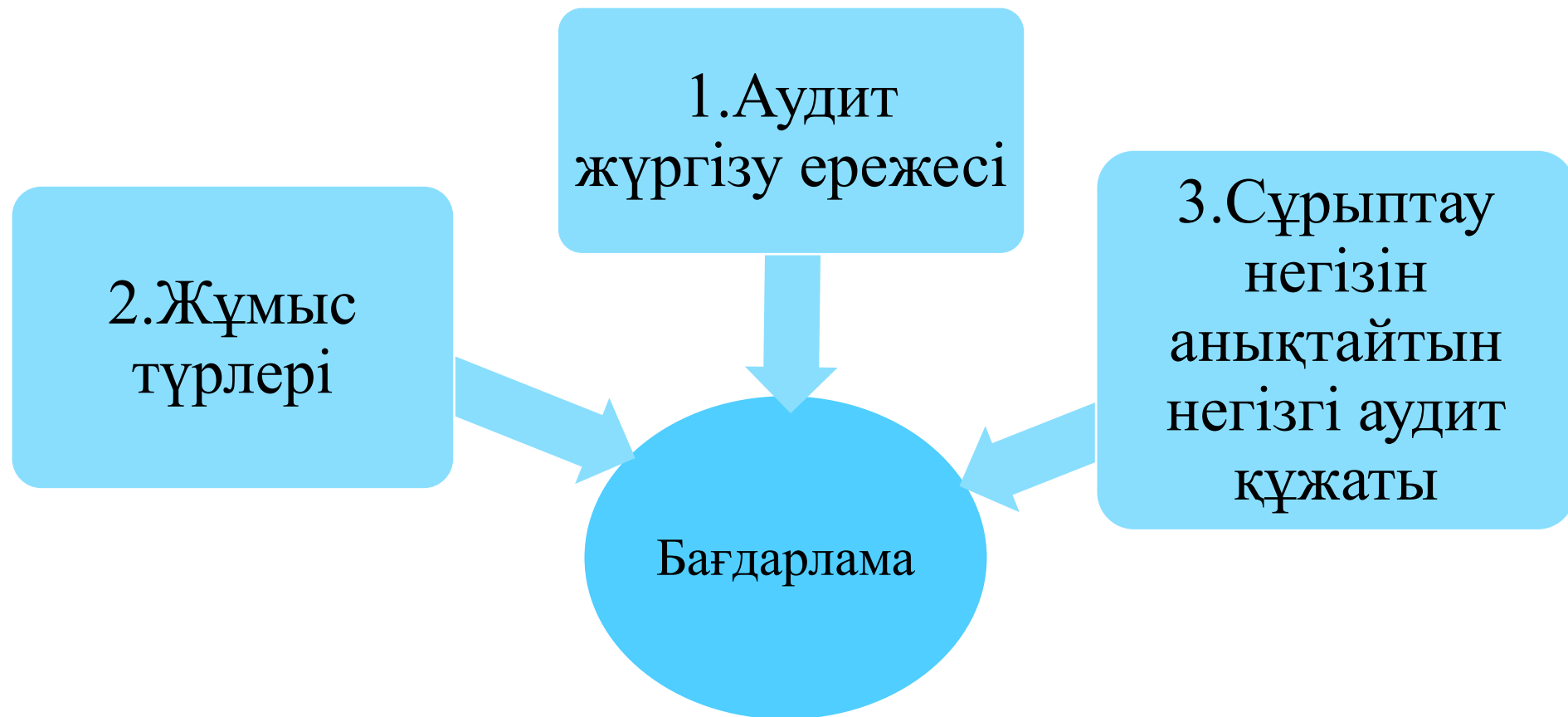

Аудит жұмысын жүргізгенде қолданылатын аудиттің негізгі іс құжаттарының бірі болып аудиттің бағдарламасы саналады.

Аудит бағдарламасының негізгі қажеттігі ол аудит жұмысын белгілі бір бағытта алдын ала анықталған жүйе негізінде жүргізу болып табылады.

Аудит бағдарламасының негізгі мақсаты - ол аудиторлық дәлелдеулер алу үшін қарастырылып жүргізілетін негізгі жұмыстар ауқымын, онда пайдаланылатын аудиторлық тәсілдер түрлерін, алынатын дәлелдеулердің негізді және нақтылығын қамтамасыз ету.

Аудиторлық ұйым өзіне жүктеген барлық міндеттерді орындағаннан кейін ұйым басшысына мыналарды ұсынады.

- Басшылыққа хат
- Аудиторлық есеп
- Орындалған жұмысты қабылдау актісі

Аудиттің қорытынды кезеңінің құрылымы

Ақпараттарды жинап алғаннан кейін аудитор төмендегі жағдайларды анықтау үшін қорытынды есепке жалпы тексеру жүргізуге тиісті:

операциялардың
нәтижелері;

қажетті
ақпараттардың
лайықты түрде
ашылғандығын;

жүргізілген басқа
тестілердің және
қорытындысы.

Ескертусіз аудиторлық қорытынды аудитор қаржылық қорытынды есепті дайындап тапсырудың белгіленген негіздеріне сөйкес ол сенімді рі дұрыс көріністі көрсетеді (немесе "барлық маңызды аспектілері бойынша дәл берілген") деген қорытындыға келген жағдайда жасалынады.

Ескертусіз қорытындыда сонымен бірге бухгалтерлік есеп принциптеріндегі немесе оны қолдану әдісіндегі кезкелген өзгерістер, сондай-ақ, оның себеп-салдары тиісті түрде анықталып, қаржылық қорытынды есепте ашылатындығы туралы пайымдаулар керсетіледі.

